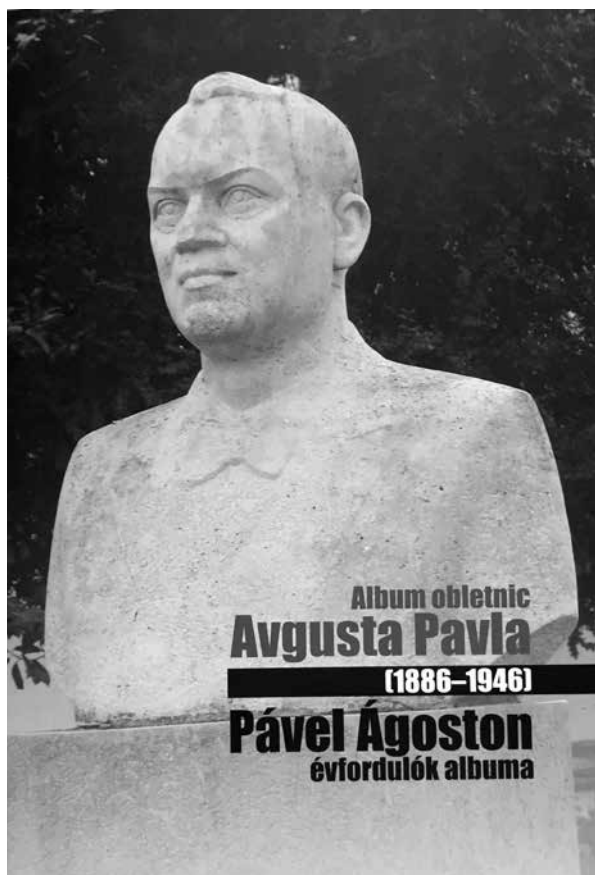

Pável Ágoston-évfordulók albuma

Az album címlapja
(2021, a szerző fotója)

A szombathelyi szlovének példaképüknek tartják Pável Ágostont (1886-1946), aki 1920 és 1946 között élt ebben a városban. 1886. augusztus 28-án született Vashidegkúton (ma Cankova, Szlovéniában). Középiskolai tanulmányait Szentgotthárdon és Szombathelyen végezte. Budapesten szerzett magyar-latin szakos tanári diplomát és doktoriált összehasonlító szláv nyelvészetből. Szombathelyen tanári munkája mellett vezette a Vasvármegyei Múzeum könyvtárát (utódja a Berzsényi Dániel Könyvtár), a múzeum Néprajzi Tárát, sőt az egész intézményt is. 1933-ban kezdeményezte a Vasi Múzeumbarát Egyesület megalakulását és a Vasi Szemle tudományos folyóirat elindítását (mindkettő létezik ma is).

Pável Ágoston nyelvészeti, néprajzi, műfordítói és költői munkásságával a szlovén és a magyar kultúra közötti közvetítést szolgálta. A Szombathelyi Szlovén Önkormányzat és a Pável Ágoston Szlovén Kulturális Egyesület 1999 óta szintén olyan programokat szervez, amelyek alkalmat adnak a szlovén anyanyelv és kultúra megőrzésére, valamint a szlovének és a magyarok közötti kultúrák közvetítésére. A programok közül kiemelkedik Pável Ágoston évfordulóinak megünneplése, illetve azok koordinálása.

A Szombathelyi Szlovén Önkormányzat Pável Ágoston halálának 75. és születésének 135. évfordulójára 2021-ben *Album obletnic Avgusta Pavla (1886-1946) / Pável Ágoston évfordulók albuma* címmel jelentetett meg egy huszonnyolc oldalas, A/4-es formátumú kiadványt, melyben néhány mozzanatot idéz fel az 1956 és 2021 közötti évfordulók – elsősorban szombathelyi – megünnepléséről. A közel kilencven fekete-fehér, valamint színes fénykép Pável Judit és Kozár Mária – a kötet

szerkesztője – archívumából származik. A felvételeket kísérő szövegek szlovén és magyar nyelvűek, a lábjegyzetekben további szakirodalom ajánlásával. Az elmúlt hatvanöt évben ilyen jellegű összefoglaló még nem készült.

Halálának évfordulói

Az első megemlékezésre 1956-ban, Pável Ágoston halálának tizedik évfordulóján került sor. Szombathelyi lakóházán akkor avattak emléktáblát. Ünnepi beszédet mások mellett tudóstársa, barátja dr. Vilko Novak ljubljanaei néprajzkutató és szláv filológus mondott. Az egykori Vasvármegyei Múzeum melletti sétányt Pável Ágostonról nevezték el, és egy fémtáblán tüntették fel érdemeit. Ezt az emlékjelet 1983-ban márványtáblára cserélték. Felirata azóta megkopott, ezért a Szombathelyi Szlovén Önkormányzat ez évben felújította.

A huszadik évfordulón a muraszombati és a szombathelyi könyvtár konferenciát szervezett Pável munkásságáról s a magyar-szlovén kulturális kapcsolatok fejlesztése terén mutatkozott törekvéseiről. *A Felsőfokú Tanítóképző Intézet 1966-ban épült diákokthonát 1972-ben Pável Ágostonról nevezték el. 1976-ban Vas Megye Tanácsa kiadta Pável Ágoston válogatott tanulmányait és cikkeit, muravidéki földijeinek pedig mellszobra bronzba öntött változatát ajándékozta. (Az eredetijét 1943-ban, még Pável életében, Kühár Ferenc, az első muravidéki szobrász készítette.)*

Születésének évfordulói

1986-tól születésének évfordulóihoz kapcsolódnak a megemlékezések. A századikon a Savaria Múzeumban e cikk írója rendezett kiállítást *Pável Ágoston – néprajzkutató és múzeumszervező* címmel. Néprajzi gyűjteményének válogatott tárgyai mellett látható volt rekonstruált irodája és íróasztala is. A múzeum előtt és Cankován (Szlovéniában), a szülőháza előtti parkban felavatták *mellszobrát, Ács József alkotását*. Kiadták szlovén, horvát és szerb irodalomból válogatott fordításait és néhány költeményét. Személyes visszaemlékezések jelentek meg a *Két nép hű fia* című kétnyelvű kötetben (Weöres Sándor, Gazdag Erzs, Vilko Novak és mások méltatták személyét). Szentgotthárdon Pável Ágostonról nevezték el a Helytörténeti és Nemzetiségi Múzeumot.

1996-ban emlékülés és *néprajzi tárgyú fényképeinek vándorkiállítása* idézte fel munkásságát. Százhuszadik születésnapjára néprajzi gyűjteméseiből készült kiállítás. A Vasi Múzeumbarát Egylet – Pável 1936. évi örségi gyűjtőútja nyomán Szentgotthárdtól Óriszentpéterig tartó *emléktúrát* szervezett. A Szombathelyi Tanárképző Főiskola Szláv Tanszékén a *Pável Ágoston Emlékszobában* került bemutatásra eredeti íróasztala és könyvszekrénye a kézírataival, tanulmányait tartalmazó folyóiratokkal és könyveivel. Az emlékszooba 2019-ben az egyetem könyvtárába költözött.

A 2011. évi Pável-emlékév helyszíne az a *három országbeli szomszédos tájegység* volt, amelyeket élete és munkássága átszőtt, illetve mindig földrajzi és néprajzi egységet képeztek. Több intézmény együtt szervezett vándorkiállítást, irodalmi estet, kórustalálkozót, közösen adott ki tanulmánykötetet és indított tanulmányi kirándulást a vidékekre, ahol Pável Ágoston élt és alkotott.

Születésének százharmincadik évfordulóját szintén gazdag programmal ünnepeltük. A Szombathelyi Szlovén Önkormányzat felújította a lakóházán 1956-ban elhelyezett emléktáblát. A Vasi Skanzenben *emlékfájánál* helyeztünk el virágot a cankovai testvéregyesülettel, amelynek néptáncsoportja fellépett a Szent György-napi vásáron. Cankován és Szombathelyen is rendeztek *tudományos tanácskozást*, valamint két *tanulmánykötet* jelent meg 2016-ban. Az Országos Szlovén

Pável Ágoston

Mások ügettek, én csak poroszkáltam

Ki tudja: hova, merre fut
e furcsa, kósza életút?

Ki tudja: hol s mi lesz a vége?
Hinárba fúl, vagy felhajlik az égre?

Mások - ügyesebb utasok -
ügettek. Én csak poroszkáltam;
és minden lakzinál, minden sírnál megálltam,
s minden piros szívaflakon bekandikáltam.

Mások - fürgébb, célosabb utasok -
elvágtattak mellettem lóhalálban.
Én csak tétova poroszkáltam.
De nótás ajkam mindig dúdorászott,
és mindig pántlikás volt laza kantárszáram.

Az utam tágas horizontokat ígért,
s a végén várta fényes, százcsodájú Állomás.
De én minden színes kavicsért lehajoltam,
és lázaslábú, okos loholás helyett
vidáman, gondtalanul elkészáltam az útszéli réteken
tarka pillangók, piros pipacsok,
menyegzősálmú csipkerózsikák után;
vagy bogárhátú kis csárdákban
– ihaj! csuhaj! –
duhaj,
betyáros sírvavigadással
magányosan naphosszatt elkocsmáztam,
s a poharamból – hej! gézengúz Sorskocsmáros! –
a véretem és könnyeimet kortyolgattam.

Bizony, bizony!
Az útról én ezerszer is letértem,
s az ígéretek mesebeli Állomását
- most már jól tudom -
e földön soha el nem érem.

Mások csontos, girhes gebéiken,
de zsúfolt kenyérzsákkal
bevágtatnak majd a nagy Állomásra.
Én valahol elakadok:
talán a mások megrekedt szekerét mentve,
talán a csárdabeli szép asszonnyal
elmókázva-eliccézgetve;
vagy talán... talán csak úgy elmélázva
a csillagontó augusztusi éjtszakába.
De se baj!
Én árok partján, csárda padján is szebbeket álmodom,
ha kóbor igricefejemet
virágillatos tarisznyámra hajtom.

(Vak völgy ölén így zsolozsmázok. Szombathely, 1933. 25-26.p.)

Önkormányzat 2017-ben felsőszölnöki székhelyének épülete előtt állította fel Pável Ágoston mellsobrát, Király Ferenc Munkácsy-díjas muravidéki magyar szobrászművész alkotását.

2021-ben – a koronavírus-járvány miatt – a százharmincötödik évforduló megünneplése szerény volt. A Szombathelyi Szlovén Önkormányzat felújította emléktábláját a Pável Ágoston sétányon és kiadta évfordulóinak albumát. Azon intézmények és civil szervezetek, amelyek munkásságát folytatják, megkoszorúzták a Savaria Múzeum előtti mellsobrát. A Vasi Szemle folyóiratban, amit 1933-ban alapított, tanulmány jelent meg kéziratok hagyatékáról.

A Szombathelyi Szlovén Önkormányzat, a Pável Ágoston Szlovén Kulturális Egyesület és a Vasi Múzeumbarát Egylet 2011 óta minden év virágvasárnapján közösen szerveznek egy túrát Pável Ágoston 1936. évi őrési útjának az emlékére. Az ezeken készült fényképekből is bekerült egy válogatás az albumba, amelyet Pável Ágoston *Mások ügettek, én csak poroszkáltam* című verse zár magyar nyelven, szlovén fordításban. A hét versszak zárógondolata tömören kifejezi ars poeticáját: *Én árok partján, csárda padján is szebbeket álmodom, / ha kóbor igricefemet / virágillatos tarisznyámra hajtom.*

M. Kozár Mária

Íróasztalának rekonstrukciója a Savaria Múzeum kiállításán 1986-ban
(Savaria Múzeum Néprajzi Adattár)